

УДК 372.881.111.1

DOI <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.1-2/27>**Модестова Т. В.**

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Креск О. Є.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

РОЗВИТОК НАВИЧОК ПИСЬМА У ПІДГОТОВЦІ ДО ІСПИТІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті представлено результати дослідження питання розвитку навичок письма у підготовці до іспитів з англійської мови. Охарактеризовано такі особливості екзаменаційного письма як різноманітність форм письмових завдань відповідно до мети кожного окремого іспиту: лист, есе, стаття, відповіді на запитання, аналітичний огляд тощо; часові обмеження виконання роботи; розбіжності англійської та першої мови апліканта у структурі речень і розповіді загалом; специфіка логіки викладення англомовного матеріалу на письмі; фокус уваги на відпрацюванні навичок генерування та аргументації власних ідей; високі вимоги до грамотності використання мовної системи загалом; гострий запит на вміння ідентифікувати, класифікувати та самостійно корегувати допущені студентом помилки.

Розглянуто такі критерії оцінювання письмової частини іспитів з англійської мови: відповідність роботи запропонованому завданню; цілісність; узгодженість; вправність використання граматики: морфологія, синтаксис і словотворення; рівень і різноманітність лексичного наповнення; стилістика твору в контексті дотримання обраного літературного жанру та рівня формальності розповіді відповідно до запропонованої ситуації.

На основі рекомендацій міжнародних експертів та професійного досвіду авторів визначено такі ефективні стратегії підготовки аплікантів до складання письмової частини іспитів з англійської мови: зосередження уваги на поясненні особливостей загальної структури англомовного есе та на відмінностях структури параграфів, що мають різні завдання; пояснення логіки побудови аргументації в англомовному творі загалом та в межах кожного з параграфів; відпрацювання навичок студентів розвивати власну думку, зокрема, шляхом організації відповідної практики брейнстормінгу в класі; забезпечення обізнаності студентів щодо різних типів помилок, які зустрічаються на письмі; розвитку навичок їх ідентифікації; забезпечення якісного роз'яснення правил; удосконалення вмінь студентів щодо корегування власних помилок.

Ключові слова: розвиток навичок письма, іспити з англійської мови, критерії оцінювання, корекція помилок, цілісність твору, узгодженість, граMATика, вокабуляр.

Постановка проблеми. Актуальність цього дослідження зумовлена високим попитом на сертифіковане підтвердження достатнього рівня володіння англійською мовою серед найрізноманітніших інституцій України. Єдиним шляхом для отримання відповідного документу є успішне складання іспиту, профіль якого відбиває вимоги до рівня на специфіки іншомовних навичок абітурієнта, студента, фахівця.

Попри широкий спектр іспитів з англійської мови, який є доступним для проходження в Україні, усі вони передбачають обов'язковий складник – письмо. Відповідна екзаменаційна частина здебільшого ставить серйозні виклики перед аплікантом, який не є добре ознайомленим з особливостями та принциповими відмінностями у використанні його рідної та англійської мов на письмі.

Тому проблема розвитку навичок письма англійською мовою наразі є активно досліджуваним напрямом у вітчизняному мовознавстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед закордонних дослідників, які опікуються проблемою розвитку навичок письма англійською мовою, варто згадати роботи Д. Байрна [1], К. Хайленда [2], Б. Кролл [3], К. Джилл [4], Б. Дреєра [5], С. Сонсбьюрі [6], Т. Хедч [7], С. Сьомен [8] та інших. Серед вітчизняних вчених, які вивчають питання формування письмових навичок у вивченні іноземних мов, на нашу думку, уваги заслуговують дослідження О. Ковтун [9], А. Шишко, Г. Луканської [10], Т. Бабенко [11], І. Ветрової [12], О. Тарнопольського [13], І. Корнейко, О. Петрової [14] та інших. Однак попри достатню кількість досліджень, присвячених

вивченню різних аспектів розвитку навичок письма в процесі вивчення іноземної мови, питання ефективної екзаменаційної підготовки потребує подальшого дослідження.

Постановка завдання. Мета цієї статті – дослідити питання розвитку навичок письма у підготовці до іспитів з англійської мови.

Для досягнення мети потрібно вирішити такі завдання:

1. Охарактеризувати особливості екзаменаційного письма.

2. Розглянути критерії оцінювання письмової частини іспитів з англійської мови.

3. Визначити ефективні стратегії підготовки аплікантів до складання письмової частини іспитів на основі рекомендацій міжнародних експертів та професійного досвіду авторів, зокрема в контексті класифікації, корекції та пояснення допущених помилок.

Виклад основного матеріалу. У загальному сенсі письмо розуміється як кодування повідомлення шляхом передачі ідей словами на папері або екрані [15]. Це така ж продуктивна навичка, як і говоріння, яка має на меті продукування, а не сприймання мови. Демонстрація відповідних навичок під час складання письмової частини іспиту здебільшого передбачає написання роботи у формі листа (наприклад, Зовнішнє незалежне оцінювання, загальний модуль IELTS, APTIS), статті (зокрема, FCE), твору (загальний та академічний модулі IELTS), аналітичного опису (академічний модуль IELTS) або відповіді на запитання (APTIS).

У цьому контексті важливим аспектом є обізнаність студентів щодо критеріїв оцінювання письмового завдання відповідно до формату конкретного іспиту. При цьому, попри певні особливості, що пояснюються відмінністю завдань, які розробники ставлять перед тим чи іншим іспитом, можна виокремити такі базові принципи оцінювання письмової роботи: 1. Відповідність роботи запропонованому завданню. 2. Цілісність – тобто, рівень вправності у використанні лінгвістичних прийомів з метою логічного об'єднання речень, зокрема, з використанням сполучників, референтних слів і підстановки. Також цей критерій охоплює такі лексичні прийоми як повторення слів, сталі словосполучення та лексичні групи. 3. Узгодженість, яка в мовознавчому контексті насамперед розуміється як загальне враження від твору – наскільки він є зрозумілим і логічно викладеним з точки зору організації змісту. 4. Вправність використання граматики: морфології, синтак-

сису та словотворення. 5. Рівень і різноманітність лексичного наповнення. 6. Стилїстика твору, яка передбачає як відповідність літературного жанру, так і рівень дотримання формальності розповіді відповідно до запропонованої ситуації.

З огляду на вище викладені вимоги, під час складання письмової частини іспитів з англійської мови студенти здебільшого стикаються з такими типовими складнощами: намагання транслювати думку з першої мови студента англійською, дотримуючись ідентичної структури речення та розповіді загалом. У цьому контексті перша мова розуміється як рідна мова того, хто вивчає англійську; не досить переконливі аргументи через відсутність обізнаності щодо особливостей структури та логіки викладення англійськомовного матеріалу на письмі; брак ідей – тобто, про що та як саме писати; грамотність використання англійської мови – наскільки правильно студент використовує конкретну мовну систему, включно з граматикою, вокабуляром і вимовою; а також нездатність помічати власні помилки. Також безперечним викликом є обмеження у часі, який передбачений для виконання роботи.

З метою ефективного подолання викладених вище труднощів під час підготовки аплікантів до іспитів міжнародні експерти рекомендують зосередити увагу на поясненні особливостей загальної структури англійськомовного есе та на відмінностях структури параграфів, які мають різні завдання; на поясненні логіки побудови аргументації в англійськомовному творі загалом та в межах кожного з параграфів; на відпрацюванні навичок студентів розвивати власну думку, зокрема й шляхом організації відповідної практики брейнстормінгу у класі протягом достатнього проміжку часу (у формі групової або парної роботи) [15]; вважаємо важливим додати до представленого переліку труднощі, пов'язані з розпізнаванням і корегуванням власних помилок студентами.

У цьому аспекті професійний досвід авторів представленого дослідження засвідчує принципову важливість питань обізнаності студентів щодо різних типів помилок, які зустрічаються на письмі, розвитку навичок ефективної ідентифікації цих помилок і забезпечення якісного роз'яснення правил грамотного використання мови, що вивчається у процесі реалізації екзаменаційної підготовки. Так, відповідно до міжнародної практики редагування наявні помилки позначаються таким чином: “sv” (subject-verb agreement) – *неправильне узгодження підмета з присудком*. Наприклад, у реченні “The student

work hard” помилково відсутнє закінчення “s” у дієслова, яке має бути узгодженим з іменником третьої особи однини в межах часової конструкції Present Simple, або у реченні “There is five employees” замість форми дієслова “to be” теперішнього часу в однині має бути відповідна форма множини “are”.

“S” (subject) – *відсутність підмета*. Так, у реченні “Find it easier to study in Ukrainian” доцільним варіантом було б додати займенник “We” як підмет; “pl” (singular / plural) – *неправильне використання слова в однині або у множині*. Так, у реченні “The internet has a lot of informations” слово “information” має використовуватися в однині, оскільки воно є незлічувальним іменником. У реченні “You can make new friend easily” слово “friends” має вживатися у множині відповідно до логіки повідомлення; “sp” (spelling) – *помилки у правописі*. Наприклад, у реченні “The manager is a woman” слово “manager” пишеться з літерою “a” у двох перших випадках.

“A” (article) – *помилкове використання або невикористання артиклів*. Наприклад, у реченні “Diners expect glass of water when they first sit down at their table” слово “glass” потребує артикля “a”, оскільки у представленому контексті україномовним еквівалентом буде слово «склянка», яке є злічувальним іменником в однині, що згадується вперше; “p” (punctuation) – *помилки у використанні розділових знаків*. Так, у прикладі “I live in Ipin but I go to school in Kyiv” перед словом “but” потрібно поставити кому через те, що комплексне речення містить у своєму складі два незалежних твердження.

“---” (delete) – *наявність непотрібного слова*. Наприклад, у реченні “My teacher she watches everyone all the time” слово “she” є зайвим відповідно до правил побудови речення в англійській мові; “^” (add a word or words) – *відсутність необхідного слова або слів*. Так, у прикладі “A camel is an animal lives in the dessert” слухним є додати слово “which” або “that” перед словом “lives” відповідно до обраного типу підрядного речення; “cap” (capitalization) – *вказує на необхідність використання великої літери* відповідно до правил використання англійської мови. Так, у реченні “Some people love to drive land cruisers” слова “Land” та “Cruisers” потрібно писати з великої літери, оскільки це вони складають назву автомобіля.

“vf” (verb form) – *неправильна форма дієслова*. Наприклад, у реченні “I am live in Severodonetsk” дієслово “live” має отримати закінчення “ing” у випадку, якщо автор твердження має на увазі

тимчасову дію. Також можна прибрати форму дієслова “to be” теперішнього часу – “am”. У такому випадку йдеться про констатацію звичного перебігу подій і відповідає логіці вибору часових форм дієслів в англійській мові; “T” (tense) – *неправильний вибір граматично-часової конструкції*. Так, у прикладі “I see my friend yesterday” для дієслова “see” необхідно обрати іншу форму – “saw” відповідно до логіки використання граматичної конструкції Past Simple.

“wf” (word form) – *неправильна форма слова*. На відміну від неправильно обраної форми дієслова, яка потенційно може бути компенсованою з точки зору загального розуміння змісту твердження іншими словами, що несуть важливе змістове навантаження, помилки у виборі форм інших частин мови можуть призвести до неправильного тлумачення усього речення. Наприклад, у реченні “This book is bored” закінчення “ed” прикметника “bored” дає ознаку стану, в якому перебуває об’єкт, що описується. Тобто, у перекладі українською мовою «книга є такою, що нудьгує». Але, вочевидь, автор намагався повідомити про нецікавий зміст книги. У такому випадку правильною формою буде слово “boring”, де закінчення “ing” вказує на характеристику, притаманну самому предмету – «книга є нудною».

“ww” (wrong word) – *неправильний вибір слова відповідно до його значення*. Так, у прикладі “My teacher learns me many things” замість слова “learn”, яке означає «вивчати», потрібно використати слово “teach”, що є еквівалентом «навчати»; “wo” (wrong word order) – *неправильна послідовність слів у реченні*. Наприклад, у реченні “We never our English class have on Saturday” правильним розташуванням слів буде таке: “We never have our English class on Saturday” відповідно до правил побудови стверджувального речення в англійській мові; “Pron” (pronoun reference) – *неправильний вибір займенника* для відповідного іменника. Так, у прикладі “My brother loves to swim. She goes swimming every day” іменник “brother” є чоловічого роду. Тому правильним вибором буде займенник “he”, тобто «він».

“RO” (run-on sentence) – *занадто подовжене речення*. Наприклад, у реченні “Lily failed the exam and she is upset and she went home and her mother said she shouldn’t worry” очевидною є потреба у розподілі представленої конструкції на менші, логічно завершені твердження, де відповідний вибір розділення конструкцій передбачає кілька варіантів; “CS” (comma splice) – *зрощення двох окремих речень* в одну конструкцію за допомогою коми.

Так, у прикладі “Mary was tired, she went to sleep” кращим варіантом оформлення речення вбачається використання сполучника “and” або поставити крапку після слова “tired” та розпочати наступне речення словом “so” чи будь-яким іншим синонімом із підсумовуючи-об’єднувальним значенням.

“SF” (fragment or incomplete sentence) – *незавершене речення*. Наприклад, у реченнях “She was tired. Because she always went to bed at 4 a.m.” доцільно об’єднати представлені ствердження в цілісну конструкцію відповідно до логіки викладення наслідків та їх пояснення; “ns/” (start a new sentence here) – вказівка на необхідність використання крапки у конкретному місці. Так, приклад “Sleep is important, in addition, eating healthy food is necessary” на перший погляд може здатися подібним до ситуації, коли помилка ідентифікується як занадто подовжене речення. Але принциповою відмінністю цієї ситуації буде наявність лише одного можливого варіанту розташування крапки. Тоді як приклад, наведений з метою демонстрації занадто довгого висловлювання у попередньому параграфі, дає змогу компанувати логічні твердження кількома способами.

“prep” (preposition) – *неправильний вибір прийменника*. Наприклад, у реченні “The cafeteria starts serving dinner in 6 p.m.” необхідно використати слово “at” замість “in” відповідно до правил вибору прикметників зі зазначенням часу; “conj” (conjunction is missing or incorrect) – *відсутність або неправильний вибір сполучника*. Так, у прикладі “I like coffee and I don’t like tea” правильним буде вживання сполучника “but” замість “and” з метою презентації ідеї протиставлення особистих уподобань щодо напоїв. Маркування “?” позначає ідею «не розумію, що Ви хочете сказати». Здебільшого йдеться про сукупність помилок різних типів, що унеможлиблює інтерпретацію матеріалу взагалі.

Висновки і пропозиції. У результаті проведеного дослідження питання розвитку навичок письма у підготовці до іспитів з англійської мови:

Охарактеризовано такі особливості екзаменаційного письма як різноманітність форм письмових завдань відповідно до мети кожного окремого іспиту: лист, есе, стаття, відповіді на запитання, аналітичний огляд тощо; часові обмеження вико-

нання роботи; розбіжності англійської та першої мови апліканта у структурі речень і розповіді загалом; специфіка логіки викладення англійського матеріалу на письмі; фокус уваги на відпрацюванні навичок генерування та аргументації власних ідей; високі вимоги до грамотності використання мовної системи загалом; гострий запит на вміння ідентифікувати, класифікувати та самостійно корегувати допущені студентом помилки.

Розглянуто такі критерії оцінювання письмової частини іспитів з англійської мови: *відповідність* роботи запропонованому завданню; *цілісність твору*, який розуміється як рівень вправності у використанні лінгвістичних прийомів з метою логічного об’єднання речень, зокрема, із використанням сполучників, референтних слів і підстановки. Також цей критерій охоплює такі лексичні прийоми як повторення слів, сталі словосполучення та лексичні групи; *узгодженість*, яка в мовознавчому контексті розуміється як загальне враження від твору – наскільки він є зрозумілим і логічно викладеним з точки зору організації змісту; *вправність використання граматики*: морфології, синтаксису та словотворення; *рівень і різноманітність лексичного наповнення*; *стилістика твору* – мається на увазі як відповідність літературного жанру, так і рівень дотримання формальності розповіді відповідно до запропонованої ситуації.

На основі рекомендацій міжнародних експертів та професійного досвіду авторів *визначено* такі ефективні стратегії підготовки аплікантів до складання письмової частини іспитів з англійської мови: зосередження уваги на поясненні особливостей загальної структури англійського есе та на відмінностях структури параграфів, які мають різні завдання; пояснення логіки побудови аргументації в англійському творі загалом і в межах кожного з параграфів зокрема; відпрацювання навичок студентів розвивати власну думку, зокрема, шляхом організації відповідної практики брейнстормінгу в класі у формі групової або парної роботи; забезпечення обізнаності студентів щодо різних типів помилок, які зустрічаються на письмі та їх ідентифікації; якісне роз’яснення правил; удосконалення вмінь студентів щодо корегування власних помилок.

Список літератури:

1. Byrne D. Teaching Writing Skills. London : Longman Group. 1993. 160 p.
2. Hyland K. Second Language Writing. Cambridge : CUP. 2003. 299 p.
3. Kroll B. Second Language Writing: Research Insights for the Classroom. Cambridge : CUP. 1994. 260 p.
4. Jill C. Essential Writing Skills for College and Beyond. Cincinnati : Writer’s Digest Books. 2014. 256 p.
5. Dreyer B. Dreyer’s English: an Utterly Correct Guide to Clarity and Style. New York : Random House. 2019. 320 p.

6. Thornbury S. An A-Z to ELT. London : Macmillan, 2004. 292 p.
7. Hedge T. Teaching and learning in the Language Classroom. Oxford : OUP, 2008. 450 p.
8. Thurman S. The Only Grammar Book You'll Ever Need: a One-stop Source for Every Writing Assignment. Avon : Adams Media. 2003. 192 p.
9. Ковтун О. Письмо як засіб і об'єкт навчання англійської мови. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету*. 2002. Вип. 13. С. 16–18.
10. Шишко А., Луканська Г. Особливості навчання англійської мови академічного письма. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського : веб-сайт. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nz_p_2011_99_36.pdf (дата звернення: 17.02.2021).
11. Бабенко Т. Теоретична модель навчання академічного іншомовного письма. Молодь і ринок. № 3(134). 2016. С. 112–116.
12. Ветрова І. М. Роль креативного письма у навчанні англійської мови студентів педагогічних університетів. *Наукові записки РДГУ*. Вип. 10(53). 2014. С. 127–130.
13. Тарнопольський О. Б. Методика навчання студентів вищих навчальних закладів письма англійською мовою : посіб. Вінниця : Нова Книга. 2008. 288 с.
14. Корнейко І. В., Петрова О. Б. Навчання письма на заняттях з англійської мови для професійних потреб (медицина). *Методологія та практика лінгвістичної підготовки іноземних студентів : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 210-річчю ХНМУ та 50-річчю кафедри мовної підготовки іноземних громадян*. Харків, 23 квітня 2014 року. С. 110–116.
15. Exam Strategies from A to Z. Educational Era : веб-сайт. URL: https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EDERA_BRITISH_COUNCIL+ExStr202+2020/info (дата звернення: 17.02.2021).

Modestova T. V., Krsek O. Ye. DEVELOPMENT OF WRITING SKILLS IN PREPARATION FOR ENGLISH LANGUAGE EXAMS

The article presents the results of a study on the development of writing skills in preparation for English language exams. The following features of examination writing are described: a variety of forms of written tasks in accordance with the purpose of each exam – letter, essay, article, answers to questions, analytical reviews, etc.; time restrictions on work performance; discrepancies between English and the first language of the applicant in the structure of sentences and essays in general; specifics of the logic of representing English-language material in writing; focus on developing skills of generating and arguing one's own ideas; high requirements for literacy in the use of the language system as a whole; an urgent demand for the ability to identify, classify and self-correct student mistakes.

The following criteria for assessing the written part of the English language exams are considered: compliance of the work with the proposed task; coherence; cohesion; skill in using grammar (morphology, syntax and word formation); level and variety of lexical content; stylistics of the work – both the correspondence of the literary genre and the level of compliance with the formality of the essay in accordance with the proposed situation).

Based on the recommendations of international experts and the authors' professional experience, the following effective strategies for preparing applicants for the written part of English exams have been identified: focusing on explaining the general structure of English-language essays and, in particular, differences in paragraph structure; explanation of the logic of constructing an argument in an English-language work in general and within each of the paragraphs; practicing students' skills to develop their own opinion, in particular, by organizing appropriate brainstorming practices in the classroom; ensuring that students are aware of the different types of mistakes encountered in writing, their identification and clear explanation of the rules; improving students' skills in correcting their own mistakes.

Key words: *development of writing skills, English language exams, assessment criteria, mistakes correction, cohesion, coherence, grammar, vocabulary.*